

Kap 56 : Prins Carl jr (1911-2003).

Prins Carl Gustaf Oscar Fredrik Christian av Sverige, hertig av Östergötland, från den 15 september 1938 prins Carl Bernadotte av Belgien, i vardagslag prins Carl jr, föddes den 10 januari 1911 i Stockholm & dog den 27 juni 2003 i Málaga. Han var gift tre gånger: 1937-1951 med grevinnan Elsa von Rosen (1904-1991; 1923-1935 g. von Rosen), 1954-1962 med Anna (Ann) Margaretha Larsson (1921-1975; 1943-1952 g. Lindner) och 1978-2003 med Kristine Rivelsrud (1932-2014). I sitt första äktenskap fick han en flicka.

Carl har ingen egen biografi men det finns fyra kortbiografier (Elgklou 1978: s. 189; Ohlmarks 1980: ss. 138-139; Skott 1996: ss. 393-401; Norlin 2015: ss. 217-220). Dessa uppehåller sig huvudsakligen vid hans tre äktenskap, att han utgick ur tronföljden och hans roll i ”Husebyaffären”. Allt därutöver får man läsa i tidningarna. Av hans egen hand finns en reseskildring med självbiografiska inslag (prins Carl jr 1934). Han satt i redaktionskommittén för bokverket Sveriges hundra konungar (Ohlmarks m.fl. 1956) men oklart vad han bidrog med utöver sitt namn.

*

Prins Carl jr föddes som 8:a i tronföljden. Som sladdbarn med tre omskrivna Fridhemssystrar förde han länge en medial skuggtillvaro och det är svårt att rekonstruera hans bildningsgång. Han sattes i Beskowska skolan men slutade vt 1930 året innan studentexamen. Det som är känt om hans tid på Beskow är att han var bråkig och intresserade sig för esperanto & bilar. Hans uppförande ledde till att musikläraren gav honom en rejäl örfil (dock utan att veta vem han var). Carl tycks ha saknat musiköra men han lärde sig dragspel. Vintern 1925/26 gav skolan lektioner i esperanto och Carl examinerades under våren på språket, fick diplom & rätten att bära den femuddiga esperanto-stjärnan. Han var tillräckligt bra för att hålla föredrag på språket. 1928/29 byggde han & vännen Gösta Wennberg i Djursholms motorklubb en tävlingsbil – närmast en cykelbil med en överdimensionerad motor, kapabel till 180 km/tim. Det tycks ha varit en dragracer för de hastighetstävlingar på is som förekom på Edsviken. Andra Carls intressen den här tiden var hästar, jakt, hundar, simning, segling & utombordare. Det året han skulle ha tagit studenten praktiserade han fyra månader inkognito på Mercedesfabrikerna i Stuttgart & gick Påhlmans handelsinstitut.

Efter avslutad skolgång varvade Carl 1931-1938 sin militärtjänst med en handelsutbildning & sina plikter mot kungahuset. Jag redovisar dem var för sig:

- Handelsutbildningen bestod i vanlig prinsordning av praktik, studiebesök och att upparbeta ett kontaktnät. 1931-1938 praktiserade han på Försäkrings AB Fylgia – först som kontorsvolontär, senare som reseinspektör. Det tycks ha varit kombinerat med handledning från industriförbundet & exportföreningen. Han gjorde studieresor i Sverige, i övriga Europa & i andra världsdelar. Det innebar att han besökte huvudkontor, intressanta anläggningar & träffade en mängd personer i ledande ställning. Industrialisten & hovjägmästaren Helge Axelsson Johnson ville hjälpa till och finansierade maj-november 1933 en jorden runt färd Amerika-Japan-Kina. Carl skrev en bok om resan¹ varav delar publicerades i Vecko Journalen. Recensionerna var dock (helt rättvist) ovänliga: ”En tamare och beskedligare reseskildring har säkert aldrig förut sett dagens ljus på svenskt språk. Den innehåller strängt taget ingenting annat än namnen på de båtar som prinsen reser med samt namnen på de värdar som i

¹ prins Carl jr 1934.

skilda världsdelar bjuder honom på lunch. ... För att pryda upp boken har den unge författaren låtit ta ett stort antal fotografier av sig själv i olika kostymer. Därigenom har bokens sidoantal kommit upp till 184.² Efteråt blev han hedersmedlem i Travellers Club & vice ordförande i Internationella klubben.

- Carl gjorde sin militärtjänst som officersvolontär i kavalleriet. 1931/32 var han på K3 i Skövde för grundläggande ridutbildning. Därefter gick han den tre månader långa reservofficersutbildningen – examen den 4 maj 1933 – och den 20 april året därpå fick han ut sin officersfullmakt och utnämndes till fänrik vid Livregementet till häst (nya K1) & Livgrenadjärregementet (I4). Han tjänstgjorde sex månader. Utbildningen var inte någon succé. Han kom näst sist av 43 elever. Bäst var han på regelverket & exercisen. 1937 utnämndes han till löjtnant, 1949 till ryttmästare (≈kapten). Vissa uppgifter tyder på att han var inkallad under kriget – möjligen till Norrlandsdragonerna – men det har inte gått att verifiera. 1936 blev han hedersledamot i Reservofficersförbundet.
- Vid riksdagens öppnande den 12 januari 1932 – han hade nyss fyllt 21 år – svor han trohetseden till Gustaf V. Han hade nu en diplomatisk funktion så att han t ex vid Japanbesöket 1933 i egenskap av Gustaf V:s personliga sändebud åt middag med kejsar Hirohito. Han hade även en viss (blygsam) representation som att hälsa fotbollsspelare välkomna vid landskamper, närvara vid Barnensdagfirandet och delta i Innocenceordens baler. Senare blev han ordförande i föreningen 1911 års män.

Fyllda 18 tog Carl körkortet och gjorde gärna långturer. Han hade rykte om sig att hålla för hög hastighet. Den 9 april 1933 kolliderade han med en motorcykel. Både mc-föraren och passageraren i sidvagnen blev illa tilltygade. Carl uppgav sig ha blivit bländad av solen. Han dömdes till böter och skadestånd: 30 dagsböter à 10 kronor, 5000 kronor i skadestånd.

Så vitt det går att bedöma var tiden på Mercedesfabriken den praktik som Carl uppskattade mest. Det var hans första upplevelse av hur ”medelvensson” hade det utan att han behövde misstänka att de förställde sig för hans räkning:

Under de fyra månader jag arbetade [på Mercedesfabriken] lyckades jag förbli okänd av mina arbetskamrater. Detta berodde mindre på att min tjänstgöring fordrade att jag såg ut som en oljeburk, utan snarare på, ja, att jag verkligen lyckades bevara mitt inkognito, vilket var viktigt och nyttigt för mig. Tusen och en roliga anekdoter skulle jag kunna berätta från dessa fyra månader som verkstadsarbetare, men de falla utanför ramen för denna historia. Under den tiden eller kanske rättare tack vare den tiden började jag småningom förstå kroppslig arbetarens syn på tillvaron och hans uppfattning om, huru saker och ting skola se ut för att tillfredsställa honom. Sommaren i Stuttgart blev för mig en värdefull lärotid, gav mig en titt in i ett av samtidens väldigaste problem, arbetarfrågan, som jag nu efteråt är mycket tacksam för.³

*

När Carl 1937 gifte sig utanför sitt stånd förlorade han visserligen sina privilegier men fick tillbaka sin medborgerliga rättighet att försörja sig på ett yrke. 1938 blev han styrelseordförande i importfirman Belgo-Baltic AB. Vd var affärsmannen Kåre Behm (1908-

² R. [Recension av ”I världens vimmel”.] Aftonbladet 1934-12-18.

³ prins Carl jr 1934: s. 11.

1992). Det har inte varit möjligt att ge en heltäckande beskrivning av Belgo-Baltics verksamhet. Firman tycks ha sysslat med det mesta. Kontoret var beläget på Norrmalmstorg 1 och mycket pampigt. Carls roll var i början att genom sin titel ge prestige åt firman medan Behm skötte affärerna. Senare gjorde han omfattande affärsresor för firman & egen räkning. Det som har lämnat ett avtryck i källorna är importen av gasmasker till civilförsvaret & Carls affärsresa till Amerika 1941 för inköp av toluen, en råvara till trotyl.

Under kriget engagerade sig firman i en lång rad tveksamma affärer, ofta i samarbete med svensk-amerikanen Erik Erickson (1898-1983), vd i Bensin AB Pennco. Amerikanska OSS (föregångaren till CIA) intresserade sig för verksamheten och det finns ett par avhemligade rapporter om att Behm i egenskap av nazistsympatisör var involverad i uppstarten av den tyska nyhetsbyrå/spion-organisationen Mundial och att Carl & Erickson samarbetade om att sälja reparerade tankfartyg & sydamerikansk olja till portugisiska mellanhänder för tyska intressen. Genom Erickson kom Carl att bli inblandad i vad som i efterhand har ansetts vara en av 2:a världskrigets viktigaste spionoperationer: Att lokalisera tyskarnas anläggningar för tillverkning av syntetisk smörjolja & bränsle. Carls roll i operationen har varit svår att reda ut. Den har beskrivits i Readers Digest i samband med att Erickson medaljerades för sin insats (Mueller 1946), i en spionroman (Klein 1958), i en långfilm baserad på romanen (Seaton 1962) och i två faktaböcker (Klein 1955; Talty 2014). Jag utgår ifrån faktaböckerna:

*

Erickson utnämndes 1924 till försäljningschef för oljebolaget Texaco's Stockholmskontor och blev kvar till krigsslutet. Som chef borde han enligt amerikansk lagstiftningen ha fyllt 35 och påstod sig därför vara född 1890. Luckorna i CV:t fylldes med påhitt om hans roll som underrättelseofficer i 1:a världskriget. Även hans senare karriär är full av påhitt. 1926-1941 startade Erickson flera egna företag i oljebranschen som han sålde vidare med god vinst. Men när Tyskland den 11 december 1941 förklarade krig mot USA svartlistades han i egenskap av blockadbrytare och hans amerikanska tillgångar frystes. Erickson – en person med mycket rymligt samvete – kom då på idén att i utbyte mot att svartlistningen hävdades bli amerikansk spion. Detta skulle gå till så att han genom att framställa sig som Hitlerbeundrare kunde få affärskontakter, röra sig fritt i Tyskland och besöka de hemliga anläggningarna. Det var dock svårt att få tyskarna att tro på hans ärliga (=nazistiska) uppsåt. De antog att han som vanligt var ute i egen vinning. Det var också svårt att från Stockholm komma i kontakt med rätt personer inom den tyska oljebyråkratin. Det var här Carl med sin prestige och sina tyska affärskontakter kom in.

Operationen gick till så att Erickson satte ihop ett affärsprojekt om att bygga en svensk anläggning för syntetisk smörjolja & bränsle som i skydd av neutraliteten skulle exporteras till Tyskland på samma sätt som med kullager & järnmalm. Han satte även ihop en lista trovärdiga finansierare som sig själva ovetande satsade stora summor i projektet. Med Carl som dörroppnare arbetade han sig därefter fram genom den ena affärslunchen efter den andra, först i Sverige och sedan i Tyskland. Tyskarna var nyfikna på att träffa en kunglig person och ryktet om duon spred sig. Det var inte riskfritt. Carl häktades vid ett tillfälle för att värdfolket lyssnat på BBC i hans närvaro och Ericksons tyska älskarinna & medhjälpare Anne-Maria Freudenreich (1930?-1945) avrättades – enligt Erickson i Moabit-fängelset i hans närvaro, men det förefaller tveksamt. De inriktade sig på att charma de tyska oljedirektörernas fruar. Anna-Maria hjälpte till med att introducera dem. Carl tog via diplomatpasset med sig silkesstrumpor och annat som gåvor. Genom fruarna fick de veta männens inställning till Hitler. De oljedirektörer som var fientligt inställda till Hitler mutades att tala i deras sak

genom ”fribrev” (som skulle vara till deras fördel vid en eventuell rättegång efter kriget). 1944 fick Erickson ett möte med Himmler som öppnade vägen för honom att besöka alla tyskarnas 25 anläggningar. I krigets slutskede bombades de sönder.

Erickson belönades efteråt med den amerikanska frihetsmedaljen, Amerikas högsta civila utmärkelse för insatser i krigstid. Hans motiv förblev dock grumliga. Den officiella versionen var att han efter ett brev hemifrån från sin bror greps av samvetsqual över att han inte deltog i den amerikanska krigsansträngningen och av patriotiska skäl erbjöd sina tjänster till OSS resten av kriget för summa en dollar. När han intervjuades framstod han snarare som en skrupelfri opportunist. Det finns inga uppgifter i svenska källor om Carls insatser. Möjligen en effekt av hemlighetsmakeriet. Talty hävdar att Carls tyska affärsresor gav honom ett rykte i bekantskaps-kretsen som nazistsympatisör men det har inte gått att bekräfta.

En svårförståelig episod är att Japans svenska militärattaché general Makato Onodera i krigsslutet försökte använda Carl som mellanhand i ett medlingsförsök, för att undvika en ovillkorlig kapitulation. Kanske hade Carl trots allt ett rykte om sig att vara positivt inställd till Hitler & axelmakterna, men troligare är Japan-besöket 1933.

Efter kriget följde Carl mot provision med som dörröppnare i diverse affärer. 1946 gällde det ex agenturer åt aktiebolagen A Wiklund och Salén & Wicander. Något senare ett avtal om exploateringen av en ny typ av dörrgångjärn. Sista livstecknet från belgo-baltic var en kombinerad handels- och semesterresa till Kongo. Carl & Behm reste januari-april 1949 runt i Sydafrika, Belgiska Kongo & Östafrika för att sondera intresset för import-export. Sista livstecknet från Behm är från året därpå.

Carl sysslade även med annat. 1941 frontade han en insamling till belgiska krigsbarn, de s k Astrid-barnen. 1947 ledde han en 7-mannadelegation från industriförbundet att förbättra de svensk-amerikanska handelsförbindelserna. Vissa uppgifter tyder på att hans ekonomi 1948-1951 var allt annat än god, förmodligen därför att han lät bygga sig ett hus, och han skall ha fått betydande summor av släkten – även sin utländska släkt. Huset var en tvåplansvilla med glasad fasad och vinterträdgård, beläget på Apelvägen 18 i Stocksund.

*

Carl var 1937-1951 gift med grevinnan Elsa von Rosen, 1954-1962 med Anna (Ann) Margaretha Larsson & 1978-2003 med norskan Kristine Rivalsrud. Mycket litet är känt om dessa Carls äktenskap. von Rosen var diplomatfru och van vid representation. Larsson & Rivalsrud var innan de gifte sig anställda som Carls sällskapsdamer, barnjungfrur, sekreterare & allt-i-allon. Alla tre var ovanligt vackra. Skilsmässorna sammanföll med Carls ekonomiska svårigheter. Följande tycks ha hänt:

Skilsmässa 1

Carl betalade inte underhåll till Elsa von Rosen efter skilsmässan 1951 men ett engångsbelopp. Detta gick till så att han lämnade hustruns advokat in blanco växlar som denne löste in hos okända personer. Växlarna saknade dock täckning eftersom Carls tillgångar – han var universalarvinge till Florence Stephens på Huseby bruk – var låsta. När växlarna hamnade hos kronofogden ansåg Gustaf VI att det hade gått för långt och instruerade riksmarskalk Birger Ekeberg att få Carl omyndigförklarad och ställd under ekonomisk förvaltning. För att undvika publicitet skulle dock Carl själv anhålla om att bli

omyndigförklarad. Det kom till ett möte på Grand Hotel med Ekeberg & prins Axel där Carl förelades ett papper att skriva på vilket han vägrade. ”Han säger att han gick ifrån sammanträdet djupt bedrövad och kände det kusligt att han som 40-åring plötsligt ur ekonomisk synpunkt skulle bli jämställd med ett barn. Det var då han vände sig till [affärsvännen] Berl Gutenberg och svaret kom omgående: - Vi fingerar ett skuldförhållande mellan oss. Jag säger att jag avstår från min fordran på dig bara släktingarna låter bli att omyndigförklara dig.”⁴

Följande tycks därefter ha hänt (min tolkning): Gutenberg ordnade (detaljer utelämnade) en fiktiv skuld på Carl av storleken 200 tusen som Stephens gick i borgen för så att den skulle framstå som existerande i sinnevärlden. Hon skrev även på en växel ställd till Gutenberg på 435 tusen med säkerhet i hästar från Gutenbergs stuteri för att han inte själv (p g a oväntade inkassokrav) skulle gå i konkurs och dra Carl med sig i fallet. (Hästarna var till för att växeln skulle framstå som betalning för ett fiktivt köp. De lämnade aldrig stuteriet. Konkursshotet mot Gutenberg var fingerat men det visste inte Stephens.) Stephens växel diskonterades i bank av finansmannen Gerhard De Geer som gått i borgen för sin kusin Gustaf Printzskölds affärer med Gutenberg och på detta sätt ville reda upp i kusinens växelhärva och själv gå jämnt ut – betalningen för diskonteringen var nämligen att han fick tillbaka kusinens växlar.⁵ Under rättegången mörkade Gutenberg affärens detaljer och framställde det som att han med hot om en skandal om Carls skulder blev kända hade skrämt upp Stephens till att gå med på allt utan att hon förstod vad hon gjorde. Baksidan med historien var att Carl hade erkänt sig sitta med och därför framstod som en bedragare som fört Stephens bakom ljuset.

Ingen av de fyra (fem om man räknar med De Geers advokat Eric Wennerholm) ville uttala sig om affären. Carl blandade till den grad minnesförlust, lögn & naiv uppriktighet att han remitterades till psykiatriker för ett utlåtande om det var något fel på honom. Åklagaren Robèrt påstod att det varit som att förhöra ett barn. De Geer åtalades för ocker, Wennerholm för medhjälp, Gutenberg för urkundsförfalskning & Carl för osant intygande – vilket kunde ge upp till 4 år. Försvarsadvokaten Bengt Lemke försökte fria honom genom karaktärsvittnen. Dessa intygade att Carl genom sin naivitet, bristande intelligens, obefintliga affärskunskaper och oförmåga att ens dag för dag minnas vad han varit med om måste ha en felaktig minnesbild av vad som ägt rum. Detta tycks ha medverkat till en friande dom – Carl ansågs sakna insyn i Gutenbergs affärer – men förstörde också det som fanns kvar av Carls anseende. De övriga fälldes. Robèrt anmärkte efteråt syrligt att det var första gången han varit med om att någon frikändes mot sitt erkännande.⁶

Carl kände Gutenberg sedan 1940/41. Båda var bil-, häst- & jaktintresserade. Gutenberg tycks ha varit oerhört smickrad över bekantskapen och gjorde sig även senare som förvaltare på Huseby 1955/56 stora ansträngningar att hjälpa Carl. Carl visste inte riktigt hur han skulle tacka honom men skrev till Ecuadors president om att göra honom till generalkonsul. Det ledde dock inte fram till någonting. Mera konkret var ett avtal om att Gutenberg skulle få använda hans namn i affärer (=Carl skulle vara garant för att allt gick korrekt till) och för detta skulle han få 60 tusen kronor + 10 procent av vinsten. En sådan sådan affär ingick i Husebyprocessen (hade dock inget med Huseby att göra) där Gutenberg med Carls bistånd skinnade en av hans bekanta. Jag går inte in på den delen av processen.

⁴ [Om Husebyprocessen.] Dagens Nyheter 1957-10-04.

⁵ Wennerholm 1971: ss. 187-191.

⁶ Moberg 1973: s. 88.

Det finns en för båda typisk episod senare samma år. Under en bilfärd upp till Hälsingland tyckte sig Carl & Gutenberg ha sett ett flygande tefat, närmare bestämt ett starkt lysande föremål som rörde sig över natthimlen, och ville att polisen utredde saken. Polisen remitterade ärendet till Säpo som skickade det vidare till generalstabens Ufo-grupp som lade det till handlingarna.⁷

Skilsmässa 2

Efter rättegången flyttade Carl & nya hustrun Anna Larsson till Spanien. Även detta hans 2:a äktenskap var på upphällning men skilsmässan dröjde till 1962. Carl betalade inte heller nu underhåll men ett engångsbelopp. 300 tusen kronor har nämnts. Detta satt dock långt inne och hustrun hotade att låta publicera en bok om äktenskapet om hon inte fick ut sina pengar. Även denna gång var Carls tillgångar låsta. Farsarvet var avkastningen på en fond. Han hade även ett motsvarande arv efter sin farbror Eugen. Dock fick han arva sin mor så det löste sig.

Gustaf VI ville denna tid städa upp i ordensväsendet. De övriga Bernadotterna som gift sig utanför sitt stånd hade förlorat sina Serafimerordnar som Carl ihop med prinstiteln fått behålla. Den 16 februari 1961 avsade han sig dock sin orden. Därefter flyttade han ihop med sin f d sekreterare och allt i allo norskan Kristine Rivelsrud. Han var 50 år och hans affärsbana var slut.

*

Vi kommer nu till den del av Husebyaffären som faktiskt ägde rum på Huseby. Denna var en från början helt normalt affärsrelation som 1957 hamnade i domstol. Målsägande var fröken Florence Stephens (1881-1979) som 1934 fått arva Huseby bruk efter sin far.

De misstänkta var alla de som 1955-1957 hade haft med brukets affärer att göra, bland dem Carl & bröderna Berl och Dan Gutenberg. Under rättegångens lopp åtalades sex personer, dock ej Carl. Över 40 vittnen hördes. Eftersom polisutredningen var på 15 tusen sidor & rättegången av tidningarna refererades i detalj borde källäget vara gott. Så är det inte. Alla försök att sammanfatta vad som hänt har gått ned sig i ett moras av motstridiga uppgifter. Det finns en sammanfattning baserat på Husebyarkivet m m,⁸ Stephens publicerade under rättegången en memoarbok (Stephens 1961) & Vilhelm Moberg skrev en teaterpjäs (Moberg 1962). Jag sammanfattar händelseförloppet utan pittoreska detaljer:

Carl var 1944-1957 Stephens ekonomiska rådgivare. Som sådan ingick han i det konsortium som 1944/45 utvidgade bruket och delade upp dess verksamhet i tre separata bolag: Huseby bruk AB (jord- & skogsbruk), AB Häryds bruk (gjutning) & AB HB-Produkter (snickeri). Huseby bruk AB dubblerade som förvaltningsbolag. Stephens hade aktiemajoriteten. Carl var styrelsens ordförande. Disponenterna varierade: 1944-1947 var det Carl-Gunnar Grennström (1914-1963), 1947-1955 fanns ingen disponent utan inspektorer för de olika verksamheterna, 1955/56 var Berl Gutenberg (1912-1979) disponent & 1956/57 Berls bror Dan Gutenberg (1910-1976). Carl hade 50 tusen om året. Det ville också bröderna Gutenberg ha vilket ledde till åtal. Så mycket var de inte värda.

⁷ Swords & Powell red. 2012: s. 366.

⁸ Wångmar 2010.

Stephens var mera intresserad av ”bruksmiljön” & sin egen ställning än av vinsten och motsatte sig av sentimentala skäl de nödvändiga moderniseringarna. De första 10 åren fungerade detta bra – på grund av kriget fanns det fortfarande avsättning för hennes hästavel – men i och med kavalleriets neddragning efter kriget blev brukets ekonomi allt sämre. De övriga tre verksamheterna var jordbruket, gjuteriet & snickerifabriken. Eftersom bruket förädlade sina egna råvaror – myrsmalm & träkol via gjuteriet, virket via snickeriet – var dessa två en god affär. Men när gjuteriet 1954 brann ned försvann den inkomsten & jordbruket gick i brist på maskiner med förlust. Skogsavverkningen fick ensam bära verksamheten. Carl intresserade sig framförallt för snickeriet där han var hälftenägare och en tid vd, men framförallt försäljare. Det som blev omtalat var att han vid ett besök i Filippinerna 1947 lyckades placera en order på monteringsfärdiga trähus. Annars var AB HB-Produkter mest känd för den sk String-hyllan. Brukets ekonomiska ställning var sådan att han oktober 1952 frånsade sig att arva det. Han hade aldrig kunnat få det på fötter igen.

Berl Gutenbergs första kontakt med Huseby var när han hösten 1954 skulle ersätta jordbruksinspektorn för att få in skörden. Detta skedde så att Gutenberg tog personal från den övriga verksamheten. Året därpå anställdes Gutenberg som förvaltare. Han började med att avskeda alla på bruket och återanställde endast de han ansåg behövdes. Han anlät också en revisor som gick igenom de senaste 10 årens räkenskaper. Gutenberg ville förnya maskinparken, bygga till & bygga nytt men det saknades pengar och han motarbetades av Stephens som ersatte honom med (av alla personer!) hans egen bror. Efter två år med bröderna Gutenberg hade bruket en mängd obetalda skulder och riskerade konkurs. Kommunens överförmyndare inledde en process mot Stephens för att få henne omyndigförklarad och bruket ställt under ekonomisk förvaltning. Stephens undvek processen – den hade varit oerhört pinsam för henne själv – genom att omyndigförklara sig frivilligt.

Rättegången handlade om vart brukets inkomster tagit vägen. Carl misstänktes för att mot ersättning ha tillåtit bröderna att genom provisioner & höga löner ha berikat sig själva men åtalades aldrig. Eftersom Stephens var ekonomiskt ansvarig för bruket bedömdes hon vara skyldig, men att vara inkompetent är inte ett brott. Att utnyttja någon som är inkompetent är däremot ett brott. Bröderna fälldes. Det gick inte att spåra vart pengarna tagit vägen men mer än en miljon hade de lagt beslag på, alternativt slösat bort på dyra lån & huvudlösa investeringar. Huvudorsaken till brukets skulder var dock den uteblivna moderniseringen.

Stephens försvarade sig med att bara vara ett stackars utnyttjat fruntimmer omgiven av lurifaxar. Wångmar hänvisar till kvardröjande patriarkala maktstrukturer men det framgår inte vad han avser – förmodligen Stephens dåliga kunskaper, fascination av kungligheter och eftergivenhet inför Berl Gutenbergs svada.

*

Carls tid i exilen är fläckvis dokumenterad.⁹ Carl & Rivelsrud bodde i Churriana, Malaga, på Solkusten under tiden som deras nya villa Capricornio uppfördes. Jularna tillbringade de i

⁹ Allan Beer. Prins Carls nya liv. Allers, 1971:11; Prins Carls hemliga bröllop. Hänt i veckan. 1978:12, s. 16. Peller Tagesson. ”Han är kungens okände släkting.” Aftonbladet 2000-04-27; Mats Björkman & Robert Österlind. ”Svenskkolonien har förlorat sin prins.” Sydskusten 2003-07-04 & 2016-03-06; Michael Rhodes. ”Prince Carl Bernadotte.” The Daily Telegraph 2003-07-17; Stefan Westrin. ”Kristine Bernadotte.” Fokus 2014:51.

Norge. Carl sågs på släkträffar ”[where he] wandered about taking notes, which he sometimes published afterwards”. Dessa texter har jag inte kunnat lokalisera. Han tillhörde 1968 grundarna av Asociación Hispano Nordica (spansk-nordiska sällskapet). Han umgicks i den svenska kolonin, gav glans åt fester & ägnade mycket tid åt sin trädgård. Sina motgångar tog han med fattning och han bevarade livet ut sitt goda humör. Han ville inte bli titulerad prins. Lokalbefolkningen kände honom som Don Carlos. Några journalister ville han inte veta av. De senare åren försämrades hans syn. Den 27 juni 2003 avled han på ett sjukhus i Málaga i sviterna av ett benbrott.

Det jag som psykolog mest reagerat på är alla dessa uppgifter om att Carl inte brydde sig. Av de självbiografiska inslagen i reseskildringen¹⁰ framgår att han vantrivdes med prinstillvaron – den var som att trampa runt i ett lufttomt rum – och upplevde affärslivet som en befrielse. När nu detta liv kollapsade tycks han ha drabbats av en allvarlig depression. I polisförhören framstår han som knappt nåbar. Liksom andra kungligheter omgavs han av ”lycksökare” – han hade en olycklig vana att låta dessa betala för nöjet att frotera sig med honom – och han umgicks privat med sina affärsbekanta vilket ledde till osunda relationer – läs vänskapskorruption. Carl förefaller också ha tagit den kungliga ”kreditekonomin” med sig ut i affärslivet. Han tycks aldrig ha balanserat en budget utan betraktat pengar som en fri nyttighet. De uppenbarade sig när de behövdes. Han hade ingen plånbok med sig utan det var alltid kredit eller att omgivningen betalade. Vid ebb i kassan var det lån för att betala lånen till dess inkomsterna infann sig.

De tre karaktärvittnen som gemensamt förstörde Carls rykte var hovrättsassessorn Stig Källén¹¹, danske landsrättssakföraren Erik Qigaard¹² & chefen för grossistförbundets utredningsinstitut Arne Elander¹³. Under vittnesförhöret ställde Robèrt frågan varför de överhuvudtaget umgicks med en person som de föraktade. Dessa levererade då även några positiva omdömen: Carl var en hederlig person som råkat i dåligt sällskap. Språkkunnig, trevlig sällskapsmänniska, god historieberättare, barnkär, ordhållig och lojal mot sina vänner.

¹⁰ prins Carl jr 1934.

¹¹ [Om prins Carls karaktär.] Svenska Dagbladet 1957-10-05; Wångmar 2010: ss. 296-297.

¹² [Om prins Carls karaktär.] Aftonbladet 1957-10-02; [Om prins Carls karaktär.] Expressen 1957-10-02..

¹³ Ibid.